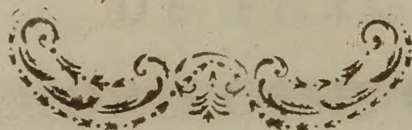
1782

D. O. M.

THESES DE FRACTÂ FEMORIS OSSIS CERVICE.

QUAS Antiquis referendas habeat grates Chirurgia, notum; nubilam ſparſerunt primo lumine ſcientiam ; horum ſtudii; & labore diſtinctæ ſunt morborum ſeries, evoluta diſcrimina, unicuique tributa ſigna, in Therapeïa deniquè ſtratum iter. At quot emendanda, quot invenienda reliquerunt poſteris,

& quantùm in praxi erraverunt! Quod in genere fatendum, ad fractam femoris cervicem præcipuè attinet. Hâc de fracturæ ſpecie penitùs ſiluerunt, inde illis omninò ignotam fuiſſe credendum. Non dubium tamen, ſaltem veriſimile, pluriès illis in praxi occurriſſe hunc morbum, ſed dùm nulla apparebat oſſis dimotio, proindèque artûs non vitiabatur figura, illis ne quidem ſubolebat fractura. Si verò quid præter naturam in oſſe percipiebant, quod ſi dimotum ſentiebant, os fractum in luxatum accepiſſe conjicere eſt, nec mirum.

Inter neotericos nonnulli, & magni nominis auctores, de illâ morbi ſpecie diſertìm egerunt: explanare tentârunt diagnoſim, ſed incertam reliquêre. Curationi quoque ſtudium navare non omiſerunt; aſt tantæ molis eſt, & indole ſuâ tam difficilis curatu hic morbus, ut magna inter & expertiſſimos orta fuerit controverſia; quot capita tot ſenſus erant. Quemcumque apparatum reſpuerunt hi, & præter quietem & decubitum nil commendarunt, iſti perennem laqueorum uſum laudavêre; alii faſcias & apparatum ſuadebant, machinas alii; tali modo deligationes inſtitui voluerunt illi, tali alio iſti; quin & expletam obtineri poſſe curam negavêre plures, & imperfectam tenere ſatis ſit, aiebant; contrà verò propriâ freti experentiâ alii, totam & perfectam curam obtinendam fore conclamaverunt; partes fractas aptè conferruminatas vidiſſe ſe aſſerebant, imò nullâ ferè cum claudicatione.

Ampla ergo hactenùs ſupererat futuræ experientiæ materia. Rem tanti momenti dilucidare non neglexerunt noviſſimi; ſi ardua primo intuitu viſa eſt diagnoſis, & huic ita impenderunt operam, ut horum curâ & beneficio plerumque pateat, raròque expertum fugiat. Quantùm quoque illorum indagini debet fracturæ femoris colli curatio: medendi ritum hos edocuit uſus & obſervatio. Horum eximiis utamur inventis, &

ultrà progredi si non licet, saltem aptiorem seligamus methodum, & indigitemus. Sed antehàc partis figuram fabricamque obiter exponamus.

Omnibus compagis humanæ ossibus, magnitudine præstat os Femoris. Suprà coccyndici, infrà tibiæ ossi alligatur. Quoad supernam articulationem, quæ ad rem nostram speciatim pertinet, notanda veniunt: 1°. caput ossis, 2°. cervix, 3°. duo processus, trochanteres dicti, quorum major, externus & superior γλουτὸν Græcis audit.

Ampla, cartilagine obducta, circa verticem levi foveolâ sculpta, ossea sphera, Femoris est caput. In ossis coxæ acetabulo, cotyle dicto, recipitur. In adulto pars ossis est continua, in junioribus contigua Epiphysis.

Femoris corpori jungitur caput ope appendicis osseæ, cervix, seu collum dictæ; quæ appendix à basi latiore procedens, dein usque ad medium paululùm gracilescens, amplior iterùm facta, ad caput obliquè & ferè transversìm tendit; indè illam inter & ossis corpus, minor majorve exurgit angulus.

Tuber crassus à cervicis basi extùs procedens, *in obtusam* desinens aciem, major est trochanter; nascitur quoque minor à basi cervicis, sed inferiùs, & posticè.

Caput in articulo receptum retinet ligamentum, in dictâ foveolâ adnatum, ad cavum acetabuli affixum, quod ligamentum rotundum vocant; firmatur hæc articulatio ope alteriûs ligamenti, orbiculare dicti, quòd totum acetabuli marginem complectitur, dein caput omninò circumdat, & ad colli basim pergens, huic firmiter adhæret, sicuti & collo, ad mediam circiter usque partem.

Supernam femoris partem conterminant musculi complures, & plerique crassissimi. Flexores seu elevatores proprii tres, nempè psoas, iliacus, & pectinæus; extensores tres quoque, qui dicuntur glutæi, major, medius, & minimus; abductores quinque, scilicet fascia lata seu membranosus, quadratus, pyriformis, denique gemini superior & inferior; adductor solus triceps; sunt demùm rotatores, qui & obturatores dicuntur, duo nempè, internus & externus. Qui omnes musculi, insalutato collo, ad corpus Femoris vel trochanteres attingunt. Horum origo & finis, ab omnibus describuntur Anatomicis; de his itaque fusiùs dicere, laterem esset crudum lavare.

Non rarò frangitur appendix illa, caput ossis inter & corpus media, quæ cervix dicitur. Eò fragilior est, quod tota ferè spongiosa sit, & perlevi obtegatur compactâ crustulâ; ægrè rumpitur per juventutem, sed facilè in annosis, & ratio patet. Sicuti peculiaris est hæc fractura, sic & peculiaris causa, & vulgatior gravis in trochanteres corporis lapsus; non ideò tamen est unica; varios enim percussus, huic fracturæ ansam dedisse, constat exemplis. Sic apud Cel. M. Petit (1), cuidam ex alto se pedibus obliquè excipienti, ruptum est femoris collum, sic & aliàs in genua procidenti. At verò ut ut sit, si non sola causa, saltem frequentior jam allata.

In simplicem, compositam, & complicatam olim hanc fracturam distinxerat antè diem ereptus Cel. M. de Bordenave; at simplex ut plurimùm, inquit, & reverà ferè nunquam secùs. Sive enim frangatur collum propè caput, sive in medio, sive ad trochanteres; sive transversa, sive obli-

---

(1) Maladie des os. Tome II.

qua ſit fractura, unica ferè ſemper eſt diviſio; attamen in fruſta abire poſſe cervicem non negandum, quin & extant exempla, ſed perpauca; inſuper unà frangi poſſunt unus vel ambo trochanteres, quod ſemel ſe vidiſſe teſtatur Cel. M. de la Faye (1), & tum dici poteſt compoſita.

Quoad complicationem ne paveſcas: etenim dum frangitur collum, illi ſoli impertitur totus percuſſionis motus, nulluſque ferè in circumjacentes partes dividitur; ideòque eò minùs dilacerationi patent hæ partes; quod & rationi & experientiæ conſentaneum.

Vel illicò ſecedit pars inferior oſſis fracti, ſursùm trahitur, & indè decurtatur crus; vel, quod frequentiùs, contigua remanent fragmenta, & nulla fit ſeceſſio: ſed exindè, id eſt, duabus vel tribus elapſis diebus, quin & non rarò quindecim, imò viginti & plus, aut levi & inconſulto motu, aut propriâ & ſpontali actione muſculorum, attrahitur illa pars oſſis infima, dimovetur, & ponè os ileum divertitur. Qualiſcumque ſit eventus, immotum remanet membrum, vehementer tumet, ſuggillatur cutis, acuti & propè inguen, & in omni ſuperno femoris ambitu pungunt dolores, accenditur febris &c., quæ omnia plùs minùſve exardeſcunt pro variis adjunctis.

Fatendum tamen ſolâ percuſſionis violentiâ obrepere poſſe varia hæc ſymptomata, aut gravis carnium ſuggillationis, vel cujuſlibet in articulo perturbationis ſequela eſſe; proindèque ſi contiguæ remanſerint partes, nulla, ex horum ſymptomatum ſyndrome, deſumitur fracturæ colli certa dignotio;

---

(1) In Diſſ. poſth. nondùm editâ.

attamen ſuſpicionem movent, reique attendit Chirurgus. Aliquot deindè elapſis diebus, ſi ad motûs facultatem non rediit artus, ſi dolorem cieat vel leviſſima motio, & aliundè citò remiſerint alia ſymptomata (1), augetur ſuſpicio. Validior verò fiet, ſi ad ætatem provectam jacentis ſpectes, ſi conſulas anamneſim, & de modo & ſpecie lapsûs inquirenti tibi referatur, in trochanterem graviter lapſum poſt caſum incedere, imò ſe humo tollere fruſtrà tentaſſe; quin & his ritè perpenſis, vix ullum ſupererit dubium. Inſuper ſi fortè coeat ſignum ſenſile, id eſt, ſi utrâque manu apprehenſo crure, & variis motibus hinc, indè, rotatimque verſato, percipiatur crepitus quidam, certior de fracturâ Femoris colli evades. Aſt cautè hos motus adhibeas, nec iteres, acutis enim doloribus ſtipatur hæc exercitatio, & aliundè ſi ſit repetita, graviora orientur ſymptomata, vel orta recrudeſcent, ut optimè notat Cel. M. Sabatier. (2)

Dimotum os, & brevius fractum crus, lucidiora perhibere videntur indicia, ſed & ſunt æquivoca: nam tùm fracturæ tùm luxationis commune fatum; ſi tamen ponè os ileum proſtare ſentitur major trochanter, digitis ſcrutare, partemque contrecta; ultrà trochanteres, ſi nihil oſſeum tibi appareat, & hîc deſinire os judicetur; ſi caput non promineat, & planè deficere videatur; aliundè non inane ſentiatur acetabulum, oſſe è contrà refertum, certè fractam eſſe cervicem abundè liquet; quam tamen encheireſin tibi ſemper utilem fore ne confidas; quandòque obtinere poterit, ſæpe autem irrita.

Grave argumentum pedis apicis ſitu exhiberi creditur; at quoad hunc ſitum, quantùm diffideant auctores mirum:

---

(1) Cel. M. de la Faye, *loco citato.*
(2) Acta Acad. Reg. Chir. Tom. IV.

aliis alii penitùs adversantur. Juxtà Illust. Paré & Cel. M. Petit, dum fracta est femoris cervix, intrà adducitur pedis apex, talemque positum observasse se uterque asserit. Semper è contrà extùs abduci pedis apicem dixit olim, mihi alumno æternùm lugendus, Cel. M. Foubert, & contendunt Cel. MM. Louis, Sabatier, & alii complures expertissimi, quod in controversiam vocari posse negant; hunc quidem positum characteristicon esse fracturæ colli typum, dictum est tanquam ex tripode.

At quo fato tam graviter erraverint laudati viri Chirurgiæ immortale decus? Pulveris exigui jactu, hanc litem componere visus est D. Chaussier, (1) dum notat si obliquè in partem sanam cubet femoris cervice fractus, pondere suo introspicere pedis apicem, extrà trahi verò, rectâ supinitate. Quod nodum solvere ne credas: reluctatur enim, & non silenda summi viri auctoritas: refert Cel. M. de la Faye (2) intùs vergentem pedem se semel vidisse, & extrà vel intrà verti pro variâ fracturæ indole & sede opinatur; quod certè auctoris gratiâ notatu dignum, & eo verisimilius, quòd huic assentiantur nonnulli inter Chirurgos spectatissimi (3). Hinc colligere liceat, frequentiùs extrà verti pedem, aliquotiès tamen intrà.

Diagnosi opitulatus Cel. M. Louis (4) non infirmum ex docto longoque usu excerpsit indicium: notat dum fracta est femoris cervix, cruris fracti ab alio divaricationem ægrè, magnoque & pungente cum dolore ferri, contrà verò sine molestiâ, imò nonnullo cum solatio ad sanum admoveri

---

(1) In Differt. cujus Reg. Chir. Acad. copiam fecit.
(2) Loc. cit.
(3) MM. Brasdor, Veyret, & alii.
(4) Act. Acad. Reg. Chir. T. IV.

Quanti ſit momenti hæc adnotatio, abhinc patefecit experientia, & inter plura, aliud eſt eximii viri, ergà Chirurgiam meritum.

Coronidis loco adjiciendum fracturam femoris colli à luxatione externâ diſcerni poſſe, ex eo quod dum proprio acetabulo extruditur oſſis caput, valdè reſiſtit cuilibet moventi crus, doloreſque acutiſſimos provocat quodlibet tentamen; in fracturâ verò cervicis, facilè & ad libitum movetur artus, indèque longè minores naſcuntur dolores. Aliundè varia ſunt luxationi propria ſymptomata quæ fracturæ cervicis non conveniunt.

Dignotâ Femoris colli fracturâ, quænam eſt prognoſis? Hanc definire, & quidquid aſſerere pavebit prudens cautuſque Chirurgus; tàm vario ritu ludit natura. Coaleſcent-ne partes fractæ, nec-ne? Si ad ſitum hujus appendicis oſſeæ, & fabricam attendas, in dubio verſaberis. Ratione ſitûs: in omni longorum & cathetorum oſſium fracturâ, ſpleniæ, faſciæ, omnis denique apparatus, ad figuram partis ſe accommodant, fractum os immediatè circumdant, & ita coercent ut ſtabiliter coeant fragmenta. Non item in fracturâ femoris colli: horiſontalis ferè eſt pars illa, illamque circumcingere non datur; neque adhibenda veniunt media, quæ obtinent in aliis oſſibus tranſverſim ſitis, ut coſtæ & clavicula. Femoris corpus comprehendunt faſciæ, &c. ſed puſillùm, ne dicam nullatenùs, in cervicem agunt. Proindèque ſi inſtitutæ deligationis preſſioni non omninò ſe ſubducit illa appendix, ſaltem partes fractas continere impar eſt apparatus, & potiſſimùm infimam, validis jugiter muſculis ſursùm accitam; ideòque in ſtatum revocatas partes, difficillimè ſtabiliri intelliges. Hinc totiès obſervatum nihil ſucceſſiſſe varios partes coërcendi ritus, & unâ quâque die paulòpoſt ſolertiori arte

arte appositam deligationem, Chirurgi curam elusisse, & subrepsisse partem infimam.

Si ægerrimè cohibentur partes fractæ, & apprimè retentis; eheu! quid frugis esset? Obtinenda superest conferruminatio, quod sæpissimè, ne dicam semper, incassùm, si quidem obstat propria ossis fabrica. Etenim si fracta vulgò coalescunt ossa, tam faustus quidem debetur eventus succis ad coalitionem idoneis, quos advehunt vasa sanguifera; vasa hæc carnes ambientes irrorant, & ex his infiniti numero rami os subeunt, intimamque ejus substantiam perreptant; sunt illæ carnes musculi, textus cellularis, & periosteum; quæ cuncta microcosmi ossa, paucis exceptis, abundè circumvestiunt, vel saltem quoad musculos, proximè attingunt. Quod prorsùs desideratur in femoris cervice: nullus est conterminus musculus, nulla cellularis tela, tenue, laxum, & vasis carens periosteum, ligamentosa denique capsula exanguis. Undè, his positis, devenient succi recreatores? Per pauca illos suppeditare valent vasa; rari erunt ergo, & tali Provinciæ impares. Prætereà in articulatione comprehenditur femoris cervix, & synoviâ ditior hæc articulatio; continuò fluxu proluens hæc synovia non potest non huic adventitio succo admisceri, non illum adulterare. Quid indè? Coalitioni erit incongrua *hæc mixtura, debilitabitur succus refector,* & eò evadet languens, & conferruminationi minùs aptus (1), quod experientiâ constat; hinc enim illæ mucosæ concretiones, in cadaveribus multò post colli fracturam defunctorum repertæ, utriusque succi mixturâ profectò oriundæ.

Ex dictis patet, insuper probat iterata observatio, ægerrimè conferruminari fractam femoris cervicem; quin & ni perpaucis

(1) Cel. M. de la Faye, loc. cit.

admodùm exemplis coalitam fuisse constaret, tam amico unquam uti posse fato, prorsùs negare liceret, inter mille unum. Quid ergò præsagiendum? Paucis dicam, conferruminanda fore fracti ossis fragmenta, cui sperare licebit? Rara non sunt artis. Æger convalescet, sed claudicabit, usque claudicaturus; & hæc est mera & sincera prognosis, & propitior; etenim neminem latet à fracturâ femoris colli pejora oriri posse consectaria. Non-ne scilicet exesa fuit tota illa appendix & funditùs deleta? Aliàs orta est substantiæ cujusdam ligamentosæ species, inter caput ossis & corpus cervicem mentiens. Quot denique varia phœnomena in vetularum cadaveribus, anteà femoris colli fractarum, sunt olim visa à Chirurgo quodam Batavo; cujus meminit usque laudandus Cel. M. Louis (1). His addas quod memorat in praxi Chirurgicâ insignis Cel. M. Sabatier (2), in femoris cervice fractorum, octo vel decem post menses febre lentâ, & tabe interemptorum cadaveribus, sanguine aut purulentâ sanie sordidum reperit articulum.

Jam quid de curâ sentiendum prostat: curationi præ se fert obices morbi genus, ideòque irrita sunt plèrumque partes coercendi tentamina, nec succedunt machinæ qualescunque, & de coalitione ferè desperandum. Non ergo crimen artis est, *quod corrigere nefas. His itaque positis, faciet ne* periculum Chirurgus, vel asymbolus de jure suo discedet? Si tentare juvat, quænam erit ratio? Hæc perpendere fas sit. Non respuenda sanè artis auxilia; namque ni in statum naturalem reducerentur partes, deteriorem fore exitum patet. In statum revocandi partes usque colendi præceptoris mei congruam methodum, adhibendasque cautelas, exhibuit to-

(1) Act. Acad. Reg. Chir. T. IV.
(2) Ibid.

tiès laudatus Cel. M. Sabatier (2) ; hujusque placitis nihil sanè addendum superest. Juxtà hunc ritum reducantur ergò partes fractæ. Notandum tamen , si acutissimi sentiantur dolores , intensa sit suggillatio , & vehementer tumeat artus, procrastinandum esse opus , & primò debellanda adjuncta , ut suadet Cel. M. de la Faye (1) ; quæ si verò desint symptomata , vel remiserint , citò te accingas. At quis deindè erit apparatus ? Hanc quam vocant *spicam* , deligationem laudârunt prioris ævi Chirurgi , queis innotuit fractura femoris colli , dudùmque obtinuit ; quam autem cùm imparem , imò & multis modis noxiam videret jam laudatus Cel. M. Foubert ablegavit , & nemine dissentiente , obsolevit hic modus ; varias præse fert noxas laqueorum perennis usus ; molesta est Cel. M. Bellocq machina ; impar est à Cel. M. de la Faye tàm celebrata pyxis ; uno verbo nulla hùc usque scopum attigit methodus , & reverà nil obstat nec obstare potest , quin dimoveantur partes , & sursùm petat inferius fragmentum. Quo planè cognito reducantur partes , vittis leniter stabiliantur positæ anteà ferulæ , vulgò *fanons* , pondus straguli sustineat machina circulata , demùm addatur pro more solea ; nec ultrà progrediendum , aliàs alia suscipienda venient.

Non omittendum sanè arcenda esse symptomata ; celebretur phlebotome , & pro ratione iteretur ; adhibendi fotus tùm chalastici , tùm pro re natâ resolventes , & congrua præcipiatur diæta , &c. Dein ægro pervigilet Chirurgus , & si unâ quâque die discedunt partes , unâ quâque die indesessim renovanda diaplasis. Fausta tandem elucescet dies & promissa ; diutino scilicet elapso tempore , id est , viginti cir-

(1) Loc. cit.
(2) Loc. cit.

cùm circà diebus, jam quiescent musculi, remittet spasmus, & stabile erit membrum; tùm attritæ & exesæ asperitates fragmentorum, mutuò utriusque contactui indulgebunt, paulatim sibi accommodabunt hæc fragmenta, & si quoquo modo contineantur partes, id est tenui juvante apparatu de quo suprà, & faventibus diuturnâ cubatione & quiete, nova talifcumque exurget articulatio, non stabilis certè nec solida, sed sufficiet, ut hinc tribus, quatuorve, aut plus, effluxis mensibus, incedere suscipiat æger, initio baculis suffultus, dein baculos mittat, & temporis lapsu firmior fiat, stet & ambulet, sed ut dictum claudicans. Non tamen ineluctabile fatum; sedulâ enim Chirurgiæ curâ & arte res aliter se habere poterit; partes coercere forsan ab initio fas erit; quibus adversis sibi diù retentis, & aliundè beneficâ juvante naturâ, solidus temporis lapsu gignetur callus, & perfecta fiet conferruminatio, quod aliquotiès successisse constat.

HAS THESES DEO DUCE, & Præside M. GUILLELMO-LUDOVICO PIET, *Regiæ Chirurgorum Parisiensium Academiæ Consiliario, antiquo Scholarum Præposito, ægrè parturientibus egenis, Regio diplomate, Adjutore constituto, tueri conabitur JOANNES-BERNARDUS* BOUSQUET, *Forojuliensis, Artium liberalium in almâ Universitate Parisiensi Magister, Doctor Medicus Rhemensis, necnon Augustissimi Principis,* MONSIEUR, *Regis Fratris, Chirurgus, Theseos auctor.*

Die Martis 18 *Junii, anno Salutis* 1782, *à sesqui-secundâ post meridiem ad septimam.*

PRO ACTU PUBLICO
ET SOLEMNI COOPTATIONE.

Parisiis, typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ Collegii necnon Academiæ Typographi, viâ Citharea.